

УДК 355.23:351.746.1

Микола Іванович ЛИСИЙ,

доктор технічних наук, доцент, начальник кафедри транспортних засобів та спеціальної техніки Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

Віктор Миколайович ЧМИР,

кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри транспортних засобів та спеціальної техніки Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

Валерій Станіславович СІЦІНСЬКИЙ,

кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник науково-дослідного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ РАЦІОНАЛІЗАТОРСЬКОЇ РОБОТИ ТА РОБОТИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА В НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ІМЕНІ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Статтю присвячено аналізу стану раціоналізаторської роботи та роботи наукового товариства в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького (НАДПСУ), а також їх значення в навчально-виховному процесі навчального закладу. Автори

особливу увагу приділили рекомендаціям організації раціоналізаторської роботи та роботи наукового товариства в НАДПСУ.

Ключові слова: *раціоналізаторська робота, наукове товариство, рекомендація, критерій, корисність, новизна.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується значним зростанням економіки, її ефективністю та підвищенням продуктивності праці, що, в свою чергу, нерозривно пов'язане з прискоренням науково-технічного прогресу як процесу постійного удосконалення техніки на базі нових досягнень науки. Цей прогрес неможливий без винахідництва і раціоналізації. Зокрема це стосується військової сфери. Так, багато впроваджень вносять принципи зміни в розвиток військової техніки та технологій її застосування, сприяють підвищенню ефективності роботи і якості кінцевого результату, а також поліпшенню умов служби. Винятково важливим є те, що винахідництво і раціоналізація є найбільш важливими рушійними факторами розвитку інновацій військової галузі та вважаються активними формами творчої діяльності. В умовах науково-технічного прогресу діяльність вищих військових навчальних закладі (ВВНЗ) тісно пов'язана з проблемою винахідництва і раціоналізації. Це особливо стосується наукової та науково-технічної діяльності. У зв'язку з загальним прогресом науки і техніки зростають вимоги до якості підготовки фахівців у ВВНЗ, усе більшого значення набуває наукова робота слухачів та курсантів (студентів). Вона ведеться в різних формах. Ця робота стає нерозривною частиною наукових планів факультетів, кафедр, лабораторій та відділів.

Ці фактори обумовлюють актуальність дослідження, а саме: ефективна організація раціоналізаторської роботи та роботи наукового товариства Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького забезпечує якісне функціонування системи вищої військової освіти, впровадження інноваційних технологій та підходів у процес підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, які можуть продукувати нові ідеї та створювати наукові винаходи для підвищення якості службової діяльності.

Дослідження тісно пов'язане з реалізацією положень нормативної бази, що стосуються підготовки персоналу та здійснення наукової та науково-технічної роботи в Збройних силах України (ЗСУ) та Державній прикордонній службі України (ДПСУ), а також їх подальше впровадження в службову діяльність прикордонних підрозділів та військових формувань. Це обумовлює підвищення рівня фахової підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, а також спрямоване на виконання навчальних та наукових завдань, що стоять перед професорсько-викладацьким складом НАДПСУ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опираються автори. Аналіз процесу організації раціоналізаторської роботи на роботі наукового товариства здійснений у нормативно правових документах (Указ Президента України, наказ Міністра оборони, інструкції та положення НАДПСУ тощо), а також в дослідженнях А. Конверського, О. Крушельницької, В. Шейко. Проте, проблема ефективної організації в НАДПСУ потребує детального аналізу.

Метою статті нами визначено пояснити важливість раціоналізаторської роботи та наукового товариства НАДПСУ, а також надати рекомендації щодо їх ефективної організації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз нормативних документів [1–5, 8] та наукових джерел [6–7, 9] дозволяє нам зробити висновки про певні невідповідності в організації винахідницької та раціоналізаторської роботи та діяльності наукового товариства слухачі та курсанти (студентів) НАДПСУ, що пов'язані з загальнодержавним правовим та організаційним аспектами даного виду наукової діяльності. Тому важливою є розробка пропозицій щодо внесення змін до організації наукової роботи в НАДПСУ.

Розглянемо сутність таких виявлених невідповідностей в організації раціоналізаторської роботи та роботи наукового товариства.

По-перше, існує невідповідність щодо планування винахідницької і раціоналізаторської роботи. Наприклад, раціоналізаторська пропозиція розробляється в рамках раціоналізаторської роботи згідно з планом наукової та науково-технічної діяльності кафедри [1], а також, особли-

во в останній час, і в межах наукового товариства курсантів відповідно до Положення про наукове товариство [2]. Така неоднозначність, можливо, вказує на надлишковість розділу раціоналізаторської і винахідницької роботи в плані кафедри, надлишковість взагалі комісії з винахідницької та раціоналізаторської роботи, оскільки цей вид наукової діяльності є компетенцією наукового товариства для ВВНЗ, на відміну від виробництва, де раціоналізатори не об'єднуються в окрему спілку.

По-друге, можемо стверджувати про невідповідність щодо визначення ознак пропозиції як раціоналізаторської. На державному рівні є деякі суперечності у правових актах щодо встановлення ознак раціоналізаторських пропозицій, що, очевидно, гальмує стимулювання творчого процесу [5]. Вияв зазначеного в межах академії – це розробка раціоналізаторських пропозицій здебільшого кафедрами негуманітарного профілю, також не беруть участі в даній роботі інші підрозділи академії, що дещо обмежує напрямки творчих розробок.

По-третє, спостерігається невідповідність у заохоченні раціоналізаторів. Правильне стимулювання є рушієм поступального розвитку наукових здобутків. Відсутність навіть мінімального грошового заохочення, забуті традиції щодо нагородження відзнаками, значками і т. ін. також не сприяє розвитку винахідницької та раціоналізаторської роботи.

По-четверте, можна стверджувати про невідповідність у функціонуванні комісії, що розглядає раціоналізаторські пропозиції: потреба в охопленні раціоналізаторською справою всіх сфер діяльності академії, з одного боку, та спрямованість роботи комісії лише на розгляд поданих раціоналізаторських пропозицій, відсутність пошуку комісією можливих напрямків розвитку винахідницької і раціоналізаторської роботи, їх виявлення, обговорення, визначення способів рішення. Комісія має не тільки оцінювати, а й виявляти, наприклад, у науково-дослідній роботі (НДР) можливий матеріал майбутніх раціоналізаторських пропозицій і винаходів.

І остання невідповідність стосується змісту критеріїв оцінки тим ознакам, за якими пропозиція належить до раціоналізаторської. Зміни у правовому полі країни вимагають перегляду деяких вимог, що висува-

ються до раціоналізаторських пропозицій, уточнення їх класифікаційних ознак, що покращить адекватність оцінки поданих пропозицій, більш якісний їх відбір та стимулювання раціоналізаторської роботи.

Розглянемо детальніше зазначені невідповідності та шляхи їх вирішення.

За радянських часів раціоналізаторські пропозиції розроблялись у військових закладах як офіцерами, працівниками, так і курсантами. Курсанти отримували свідоцтво на раціональну пропозицію у співавторстві з офіцером-керівником, а до нього ще й грошову винагороду. Сучасний стан винахідницької і раціоналізаторської роботи такий: грошову винагороду не дають за раціоналізаторську пропозицію, а курсанти не є співавторами раціоналізаторської пропозиції, їх майже не залучають до раціоналізаторської роботи.

Лише в останні два роки було підготовлено курсантами дві раціоналізаторські пропозиції. Поштовхом стало введення науково-дослідним відділом номінації “Раціоналізаторські пропозиції” у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт.

Причиною такої ситуації є той факт, що розробка раціоналізаторської пропозиції – це творчий процес, який обмежувати рамками планування у часі не зовсім коректно. На сьогодні раціоналізаторські пропозиції плануються в плані наукової і науково-технічної діяльності кафедри на рік, а також можуть плануватися в рамках наукового-товариства курсантів з представленням на всеукраїнський конкурс студентів, курсантів, на якому є номінації “раціоналізаторська пропозиція”. Звісно що більш суворою звітністю є план наукової та науково-технічної діяльності кафедри. Раціоналізаторські пропозиції плануються в індивідуальному плані роботи викладача на рік.

Також може скластися ситуація, коли раціоналізаторську пропозицію розробив викладач, подав її на розгляд академічної комісії, а суть пропозиції залишиться невідомою колективу кафедри, оскільки оприлюднення пропозицій не обов’язкове на кафедрі. Але тоді постає питання: навіщо наукове товариство курсантів? Згідно з Положенням про наукове товариство курсантів однією з форм діяльності наукового товариства є участь в винахідницькій та раціоналізаторській роботі.

Доповіді у науковому товаристві мають здійснювати і викладачі, і слухачі (курсанти). Наукове товариство повинно сприяти науковому розвитку і педагогічного складу, і слухачів (курсантів). Інтереси викладачів можуть відповідати колу наукових напрямків різних кафедр, що потребує надання можливості брати участь викладачами одної кафедри у роботі відділень наукових товариств іншої кафедри як члена відділення, так і керівників наукової роботи курсантів.

Якщо викладач працює разом з курсантом над раціоналізаторською пропозицією, тоді він години записує в індивідуальний план в розділ раціоналізаторські пропозиції і в розділ керівництво науковим товариством курсантів, що не зовсім вірно. Тобто джерелом раціоналізаторських пропозицій є особиста діяльність викладача в рамках раціоналізаторської роботи, а також в рамках наукового товариства слухачів та курсантів.

Природним буде віднесення раціоналізаторської роботи тільки до наукового товариства курсантів, яке, як і раціоналізаторська робота, має за мету розвиток творчої активності. З плану наукової та науково-технічної діяльності роботи кафедри слід виключити розділ "Раціоналізаторська робота" і вважати її як складову функціонування наукового товариства.

Планування раціоналізаторської роботи необхідно здійснювати в журналах наукового товариства курсантів, при цьому автором раціоналізаторської пропозиції може бути як викладач, так і викладач з курсантом, або сам курсант. Терміни подання тем можуть бути різні, а оформлення раціоналізаторської пропозиції також потребує деяких змін.

У НАДПСУ на добровільній основі вибирають голів ради наукового товариства курсантів і ради винахідницької та раціоналізаторської роботи. Але ж попередні викладки дають зрозуміти, що винахідницька та раціоналізаторська робота безумовно є складовою функціонування наукового товариства. Тому посади голови і заступника ради винахідницької та раціоналізаторської роботи є надлишковими. Засідання і розгляд раціоналізаторських пропозицій очевидно необхідно здійснювати голові ради наукового товариства.

Такий підхід породжує питання щодо розширення призначення наукового товариства, його складу. Яке відношення має офіцер або викладач

до наукового товариства курсантів, студентів і слухачів, якщо він не є їх керівником. Викладачі входять до складу наукового товариства курсантів як керівники, а значить, хто не керує роботою курсанта, той не залучається до наукового товариства курсантів. Яке відношення має раціоналізаторська пропозиція від імені офіцера до роботи ради наукового товариства курсантів? Тому пропонується замінити довгу назву “Наукове товариство курсантів, студентів слухачів” на “Наукове товариство”, членами якого на добровільних началах можуть бути і викладач, і курсант, і викладач як керівник. Відповідно на засіданнях товариства кожен його член має звітувати про напрацювання, що унеможливить неоприлюднення суті раціоналізаторських пропозицій та загалом дозволить якісніше популяризувати винахідницьку і раціоналізаторську роботу.

Варто окремо зупинитися на оплаті раціоналізаторських пропозицій. Це питання має правовий характер. Щорічно до 30 раціоналізаторських пропозицій розробляється в НАДПСУ. Проте не всі вони є дійсно раціоналізаторськими. На сьогодні у правовому полі є деякий колапс, який триває вже 10 років. Оцінку пропозиції як раціоналізаторської здійснюють за діючим в академії Положенням [5], що відповідає Тимчасовим положенням про правову охорону об’єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні [4].

Пропозиція є раціоналізаторською, якщо вона нова, тобто немає її опису в джерелах інформації, є технічним об’єктом і є корисною. Проте у 2003 р. прийнято Цивільний кодекс України [3], у якому згідно зі статтею 481 стверджується, що раціоналізаторська пропозиція має бути тільки корисною. У різних закладах створюють свої підзаконні акти, де, наприклад, організаційне рішення вважають раціоналізаторським. Це відповідає Цивільному кодексу України, що має більшу юридичну силу за Тимчасове положення, але не відповідає йому, оскільки організація, управління не є технічним рішенням. Очевидно необхідно заохочувати будь-яке рішення, яке корисне і стимулює творчу діяльність. Раціоналізаторство бере витоки з виробництва, тому в основі раціоналізаторської пропозиції є технічний об’єкт. Але науково-технічний прогрес призвів до автоматизації виробництва, тому значимість організаційних, управлінських рішень суттєва та взаємопов’язана з технічними об’єктами.

Останнім часом комісія винахідницької та раціоналізаторської роботи НАДПСУ практикує таке рішення: усі пропозиції, що відповідають вимогам Положення про винахідницьку і раціоналізаторську роботу (рішення має бути технічним об'єктом, новим, корисним), зараховуються як раціоналізаторські. Пропозицій, які тільки корисні, наприклад, організація роздачі їжі в столовій, розробка відомого макету чи стенду, зараховуються як корисні пропозиції. Принципова відмінність очевидна в тому, що нової творчості можливо менше у корисній пропозиції, ніж у раціоналізаторській.

На сьогодні практично забезпечується виділення дійсно раціоналізаторської пропозиції серед потоку не нових, не технічних пропозицій, що дає підстави для правильного грошового заохочення виконавців раціоналізаторських робіт. Але, разом з тим, немає прогнозованого збільшення кількості пропозицій з причини того, що в комісії винахідницької та раціоналізаторської роботи беруть участь лише технічні, військові кафедри, що обмежує розповсюдження інформації щодо сутності поданих раціоналізаторських пропозицій.

Пропонується:

залучати на засідання комісії винахідницької та раціоналізаторської роботи, а в майбутньому ради наукового товариства, голів відділення наукового товариства всіх кафедр, а можливо і представників підрозділу логістики, що популяризуватиме винахідницьку та раціоналізаторську роботу;

здійснювати оплату раціоналізаторських пропозицій у розмірі 50 грн. За корисні пропозиції заохочувати лише балами в залік кафедри і можливо диплом. Загальна сума виплат в рік не перевищуватиме 1 000–1 500 грн;

здійснювати офіційне видання збірника раціоналізаторських пропозицій в декількох примірниках зі здачею в бібліотеку;

відповідно до досвіду роботи обласної ради винахідників і раціоналізаторів пропонуємо затвердити значок-заохочення кращих раціоналізаторів. Курсантів заохочувати за кращу раціоналізаторську пропозицію одним додатковим днем до відпустки.

Також деяких змін або уточнень потребує опис та оцінка критеріїв значимості раціоналізаторської пропозиції. Оскільки вона характеризу-

ється трьома ознаками, то природно опис діючих критеріїв і їх назв привести у відповідність до цих ознак. Пропонується уточнити назви коефіцієнтів оцінки рацпропозицій:

- коефіцієнт новизни;
- коефіцієнт корисності;
- коефіцієнт складності рішення.

Проаналізуємо їх детальніше. Коефіцієнт новизни стосується таких об'єктів раціоналізаторської пропозиції – пристрій, спосіб, процес, програма. Кожен об'єкт раціоналізаторської пропозиції характеризується класифікаційними ознаками новизни: оцінка ступеня новизни (не нова, удосконалена, нова пропозиція); масштабність новизни пропозиції (новизна характеристики, пристрою або способу, програми); значимість новизни характеристики об'єкта пропозиції (основна характеристика, другорядна). Відповідно до таких ознак пропонуються такий опис критеріїв, з яких визначальним є коефіцієнт новизни (табл. 1).

Таблиця 1

Критерії коефіцієнта новизни

Кри-терій	Опис критерію	Приклад пропозиції
1	2	3
1.0	Пропозиція запозичена з джерел інформації без будь-яких змін характеристик, функцій об'єкта, тобто відсутня новизна або пропозиція не є технічним об'єктом (корисна пропозиція)	Спосіб енергозбереження вуличними ліхтарями, які обладнані датчиками руху (немає змін, новизни). Інформаційний стенд, програма аналітичних розрахунків (не є технічними об'єктами)
1.1	Пропозиція тотожна існуючій в академії, проте об'єкт змінено (корисна пропозиція)	Макет катера (існують макети автомобілів, вертольота в академії, що виконані за відомим способом, заміна об'єкта не є новим для рацпропозиції)
1.3	Удосконалено другорядні характеристики об'єкта пропозиції	Адаптер до сигналізаційного пристрою, що забезпечує можливість підключення різних типів сигналізаційних касет (удосконалено

1	2	3
		другорядну характеристику – універсальність роботи, ефективність виявлення залишилась без змін)
1.4	Удосконалено основні характеристики об'єкта пропозиції	Спосіб орієнтування прожектора на основі датчика Холла (підвищено точність орієнтування, а значить і точність наведення прожектора)
1.5	Отримано нову другорядну характеристику або властивість об'єкта пропозиції	Пристрій для демонстрації роботи зчеплення (другорядна характеристика – наочність демонстрації роботи всіх елементів зчеплення, основна – під'єднання двигуна до трансмісії)
1.8	Отримано нову основну характеристику або властивість об'єкта пропозиції	Удосконалення сигналізаційного приладу. Забезпечено можливість запам'ятовувати сигнал тривоги сигналізаційним приладом Хміль-1 (діюча, основна – подача сигналу тривоги, який припиняється при усуненні пошкодження сигнального дроту)
1.9	Створено новий об'єкт, тобто новий пристрій, спосіб, програма, які кращі за аналоги	Спосіб визначення напрямку руху порушника при застосуванні відбивача в зоні дії радіопроменевої системи Вітім (аналог потребує збільшення удвічі прийомопередавачів, спосіб не описаний в літературі, новий)

Пропозицію вважаємо корисною, якщо опис відомий і скопійовано одну до одної всі ознаки такого об'єкта пропозиції. Якщо хоча б одна ознака, параметр, функція відрізняються, то вважаємо, що пропозиція є новою. Суттєвість змін є критерієм віднесення пропозиції до раціоналізаторської або до винаходу.

Наступний коефіцієнт корисності пов'язаний з можливістю використання, що не завжди залежить від раціоналізатора. Оформлення актів реалізації пропозиції фактично втратило сенс і не спонукає до творчого процесу. Тому доцільним є відмовитися від них, а корисність оцінювати в першу чергу за можливості реалізації пропозиції в НАДПСУ, ДПСУ та державі в цілому (табл. 2).

Критерії коефіцієнта корисності

Кри-терій	Опис критерію	Приклад пропозиції
1.0	Пропозиція може бути використана в академії, або в академії та в інших організаціях держави	Пристрій для демонстрації роботи пасивного георадара (каф. ІТЗОДК, каф. радіотехніки ХНУРЕ)
1.1	Пропозиція може бути використана в академії і в інших підрозділах ДПСУ	Спосіб визначення напрямку руху порушника при застосуванні відбивача в зоні дії радіопроменевої системи Вігім
1.2	Пропозиція може бути використана в академії, в інших підрозділах ДПСУ і інших організаціях	Спосіб пасивної геолокації трубопроводів (НДВ, НДІ, ВАТ Меридіан)

Коефіцієнт складності рішення раціоналізаторської пропозиції залишити без змін.

Запропоновані зміни сприятимуть:

втіленню в навчальний процес технічних рішень, що застосовуються в ДПСУ;

виділенню основних функцій об'єкта раціоналізації;

виокремленню з множини раціоналізаторських пропозицій таких, що відповідають рівню винаходу.

Висновки. Отже, результати дослідження дають нам можливість пропонувати такі зміни до наукової діяльності НАДПСУ:

виключити з плану наукової та науково-технічної діяльності кафедри розділ “Раціоналізаторська робота”. Винахідницьку та раціоналізаторську роботи закріпити за науковим товариством і планувати з вересня;

“наукове товариство курсантів студентів, слухачів” перейменувати в “Наукове товариство”, що вказуватиме, що в ньому можуть брати участь не тільки ті, хто навчається, а й викладачі, представники інших підрозділів НАДПСУ;

розгляд раціоналізаторських робіт здійснювати на засіданнях ради наукового товариства кафедр і академії, а раду винахідницької та раціоналізаторської роботи академії скоротити як надлишковий орган;

зафіксувати в положенні про винахідницьку та раціоналізаторську роботу щодо поділу пропозицій на раціоналізаторські і корисні. Раціоналізаторські пропозиції відповідно оцінювати за ознаками: пропозиція є технічним об'єктом, новою, корисною. Корисні пропозиції – тільки наявність корисного ефекту;

здійснювати оплату раціоналізаторських пропозицій у розмірі трьох неоподаткованих мінімумів. Заохочувати курсантів за кращу раціоналізаторську пропозицію одним днем до відпустки;

залучати на засідання комісії, що розглядатиме раціоналізаторські пропозиції, голів відділень наукового товариства всіх кафедр, а також залучати представників відділення логістики, що популяризуватиме цю роботу;

один примірник збірника раціоналізаторських пропозицій направляти в бібліотеку академії;

затвердити значок “Кращий раціоналізатор НАДПСУ”;

внести зміни до опису та оцінки критеріїв значимості рацпропозицій.

Перспективи подальших досліджень. Нами визначено перспективи подальших досліджень, а саме: внесення змін до Положення про наукове товариство курсантів (слухачів, студентів) НАДПСУ та Положення про винахідницьку та раціоналізаторську роботу в НАДПСУ, а також появлення алгоритму імплементації змін в діяльність НАДПСУ.

Список використаної літератури

1. Інструкція з організації, планування та ведення навчально-виховного процесу в НАДПСУ. – Хмельницький : НАДПСУ, 2012. – 197 с.

2. Положення про наукове товариство курсантів (слухачів і студентів) НАДПСУ імені Б. Хмельницького, 2010. – 18 с.

3. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 40–44. – 356 с. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=435-15>

4. Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні : Указ Президента України № 479/92 від 18.09.92.

5. Положення про винахідницьку та раціоналізаторську роботу в НАДПСУ. – Хмельницький, 2003. – 77 с.

6. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 352 с.

7. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень : науковий посібник / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2003. – 192 с.

8. Про затвердження Положення про патентно-ліцензійну, винахідницьку та раціоналізаторську роботу в Збройних Силах України (із змінами, внесені згідно з наказом Міністерства оборони № 338 від 30.06.2010) : наказ Міністра оборони України № 78 від 05.03.2001. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1028.212.2&nobreak=1>

9. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – К. : Знання, 2008. – 310 с.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2014.

Лысий Н. И., Чмырь В. Н., Ситинский В. С. Рекомендации в сфере организации рационализаторской работы и работы научного общества в Национальной академии Государственной службы Украины имени Б. Хмельницкого

Статья посвящается анализу состоянию рационализаторской работы и работы научного общества Национальной академии Государственной службы Украины имени Б. Хмельницкого, а также их значения в учебно-воспитательном процессе учебного заведения. Особое внимание авторы посвятили рекомендациям организации рационализаторской работы и работы научного общества в НАГПСУ.

Ключевые слова: *рационализаторская работа, научное общество, рекомендация, критерий, полезность, новизна.*

Lysyi M. I., Chmyr V. M., Sitsynskiy V. S. Recommendations on organization of rationalization activity and activity of scientific society of the National Academy of the State Border Guard Academy of Ukraine

The article deals with the analysis of the state of rationalization activity and activity of scientific society of the National Academy of the State Border Guard Academy of Ukraine and also their role within the educational process.

On the basis of scientific literature and normative documents the authors explain the role and significance of rationalization activity for the Armed Forces of Ukraine and the State Border Guard Service of Ukraine. Moreover, they study the state of rationalization activity at the National Academy of the State Border Guard Academy of Ukraine. Great attention is paid towards controversies in planning, organizing, evaluation and efficiency of rationalization activity.

Also the article is devoted to the role of scientific society for improvement and efficiency of the educational process. The authors describe the state of activity of scientific society, its role for the educational processes, and problems facing scientists. They prove that scientific society is important instrument for cadets, student and officers' professional formation as facilitates to study some subjects deeper and more thoroughly. But there are some problems and controversies in the activity of scientific society of the National Academy of the State Border Guard Academy of Ukraine. All problems are enumerated and analyzed in details.

The biggest scientific value of the article is that the authors give the recommendation with regards of improvement of scientific activity of the National Academy of the State Border Guard Academy of Ukraine. Thus, they consider that the following recommendations will improve scientific activity.

First of all, they prove that it is important not to select rationalization activity as separate type of scientific activity. Secondly, it is important to cancel the council organized for acceptance of inventions and rationalization improvements. Thirdly, to publish a collection of rationalization works annually and spread among the participants of scientific society, academy departments and also send all issues to the central and national libraries. Also they suggest that it is important to develop the system of encouragement. It will make cadets, students and officers to participate in the work of scientific society and be involved into rationalization activity. And the last recommendation is to develop unified system of evaluation of works and inventions. It concerns accurate descriptions of criteria of utility and novelty in order to eliminate items with low characteristics.

Keywords: *rationalization activity, scientific society, recommendation, criterion, utility, novelty.*